

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. III. De Oppositione Propositionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

ARTICULUS III.

De Oppositione Propositionum.

§. I.

Quid, & quotuplex sit propositionum oppositio?

309. **D**ico 1. Propositionum oppositio à modernis summulistis passim ita describitur: *Est duarum propositionum, idem subjectum, & prædicatum habentium, diversitas, vel in qualitate, vel in quantitate, vel in utraque simul.* Ex his advertes ad oppositionem requiri, 1. Propositiones duas; cum una sibi opponi non valeat. 2. Ut habeant idem subjectum, & prædicatum; adeoque hæc extrema æquivocè sumi non debent. 3. Ut copula in utraque propositione idem significet tempus; ut res sumatur in eodem loco, tempore, in iisdem circumstantiis, cum iisdem signis, connotatis, adverbis, ampliationibus &c. 4. Ut termini in eadem suppositione sumantur. Excipe tamen hinc suppositionem distributivam, & disjunctivam; hæc enim non vitiant oppositionem, ut patet in his propositionibus: *Omnis Philosophus studet, aliquis Philosophus non studet.* Ratio est: Quia licet hæc suppositiones diversæ sint, diversos tamen terminos non faciunt; eòquod terminus particularis sub universali contineatur; adeoque in propositione particulari negatur aliquid, quod cum reliquis affirmatum fuit in propositione universali. 6. Denique oppositæ propositiones

nes

nes differre debent vel in quantitate, vel in qualitate, vel in utraque simul.

§ 10. *Dico. 2.* Oppositio propositionum est quadruplex, secundum quatuor modos diversos, quos propositiones secundum quantitatem, & qualitatem habere possunt. Aliæ enim oppositæ sunt *Contradictoriæ*, aliæ *Contrariæ*, aliæ *Subcontrariæ*, aliæ *Subalternæ*. *Contradictoriæ* sunt duæ propositiones eodem subjecto, & prædicato constantes, & repugnantes in quantitate, & qualitate. *Contrariæ* sunt propositiones duæ universales repugnantes in qualitate. *Subcontrariæ* sunt duæ propositiones particulares in qualitate pugnant. *Subalternæ* sunt duæ propositiones nonnisi in quantitate pugnant. Propositio universalis in subalternis dicitur *subalternans*; particularis verò *subalternata*. Ex his advertes subalternas esse oppositas minùs strictè tales, eò quod non involvant oppositionem affirmationis, & negationis. Atque ex hac ratione ab initio non posui definitionem Aristotelicam oppositarum, quæ sic habet: *Oppositæ sunt affirmatio & negatio ejusdem de eodem non æquivocè*; hæc enim tantum de oppositione strictè tali intelligenda est, & subalternas non complectitur. *Observa* prætereà datam oppositarum divisionem eas complecti propositiones, quæ pro subjecto terminum communem habent, signo universali aut particulari affectum, & in numero singulari sumuntur; eò quod scientiæ de singularibus plerumque non agentes, eas potissimum curent: & hæc vocan-

tur

tur oppositæ *de modo enuntiandi*. Cæterùm aliæ adhuc dantur oppositæ, quæ leges oppositarum servant, licet in aliis deficient. v. g. *Petrus est doctus, Petrus non est doctus. Omnes Philosophi student, non omnes Philosophi student*. Et hæ oppositæ *de lege* appellantur. Pro meliori notitia oppositarum simplicium *de modo enuntiandi* appositam tabulam sæpiùs inspicere. De reliquis oppositis postea agetur.

§. II.

Quæ sint Leges oppositarum simplicium?

511. Dico I. Leges contradictoriarum sunt sequentes. I. est. *Contradictoriæ in nulla materia possunt simul esse veræ, aut simul falsæ. Ratio petitur ex illo principio: Idem non potest simul esse, & non esse.* Ex quo aliud principium logicum æquè certum desumitur, nempe hoc: *Idem de eodem verè affirmari nequit, & negari.* Nam ad *esse* sequitur *Dici*, vel affirmari. II. est. In propositionibus contradictoriis una præcisè tantùm negare debet, quantum requiritur, & sufficit ad falsificandam alteram, non *plùs*, nec *minùs*: Aliàs ambæ possunt esse veræ, aut ambæ falsæ. Hinc propositiones contradictoriæ non sunt: *Omnis homo est doctus, Petrus, vel hic homo non est doctus.* Nec hæ: *Omnis Logicus aliquando ambulat; Aliquis Logicus aliquando non ambulat.* Nam in priori negativa *plùs* negatur, quàm requiritur ad falsificandam alteram; in posteriori verò negativa negatur *minùs*, ut examinanti patebit.

512. Obj.

ad fol. 478.

Terminus

Terminus

PROPO

A. Q.

E. Q.

Afferit. A. negat F.
asserit. I. negat C.

Categorematicus

canis

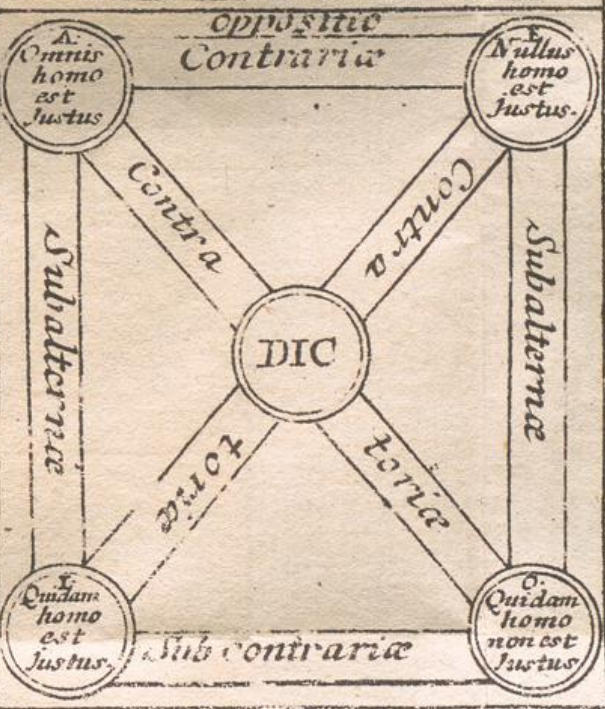

Terminus

Terminus

PROPOSITIONUM

A. Quantitas .I.
 E. Qualitas .O.
 Affert. A. negat E. veru' generaliter ambo.
 abert. I. negat C. sed particulariter ambo.

Conversio
 F. E. I. simpliciter convertitur. E. V. A. per acci.
 Ast O. per contra. sic fit conversio tota.

A. qui pollentia.

prae Contradic: post Contra: prae postque Subalter

AFFECTIONES

AFFECTIONES

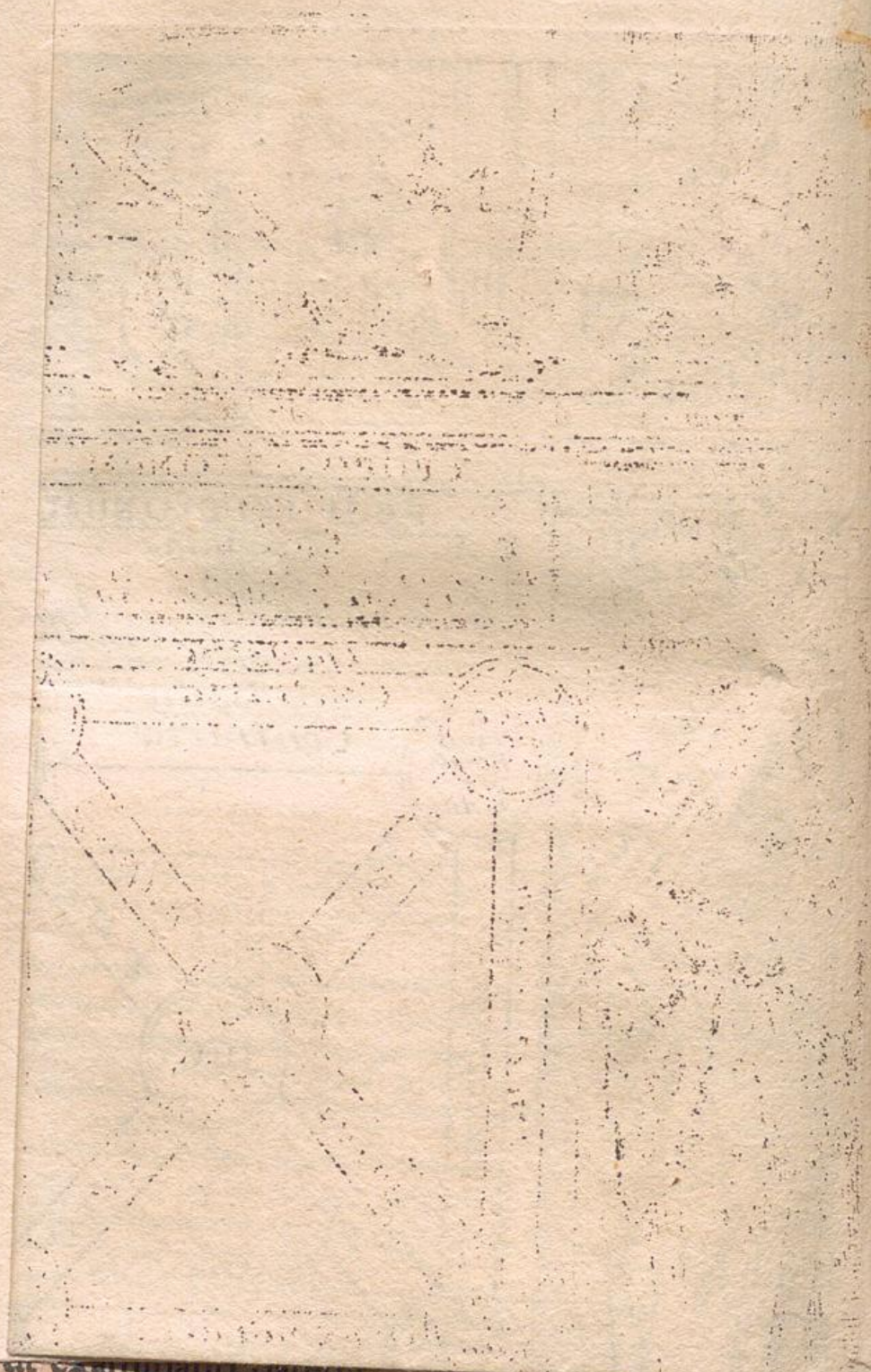
TERMINI
 Suppositio
 ampliatio
 Restrictio
 Alienatio

Suppositio universalis vel particularis
 terminorum in propositionibus
 A. E. I. O.
 Primus in A. sed solus in O. contraria lex est
 Neuter in I. sed in E. Contra partitur uterque

TERMINI
 Status
 Distractio
 Appellatio
 R. et multiplicatio

terum
 oppo.
 g. Pe.
 s. Pbi.
 z. Et
 elioni
 enun.
 De

funt
 ate-
 atio
 mul
 lo-
 oc:
 vi.
 est.
 se
 &
 ec
 a
 n

at

512. Obj.

512. *Obj.* Hæ propositiones contradictoriæ sunt simul veræ. 1. *Omnis Gallus est homo; Aliquis Gallus non est homo.* 2. *Omnis Leo est animal; Aliquis Leo non est animal.* 3. *Omne animal fuit in arca Noë; Aliquod animal non fuit in Arca Noë*, scilicet asinus, quo Christus usus est. 4. *Nullus cæcus videt; Aliquis cæcus videt.* 5. *Omne, quod movitur, est animal; Aliquid, quod non movitur, est animal.* R. N. Has, & similes propositiones esse contradictorias, si supponantur simul veræ. Nam *1ma* non habent idem subjectum, quia *τὸ Gallus* sumitur æquivocè modò pro homine gallo, modò pro gallo gallinaceo. Ex eadem ratione *2da* non habent idem subjectum. In Propositionibus *3tio* loco positis mutatur suppositio, transitur enim à sensu accomodo ad absolutum. In propositionibus autem *4to* loco positis subjectum semel sumitur cum statu, & semel cum distractione, sive ampliativè. Denique ambæ propositiones *5to* loco allatæ sunt affirmativæ, quia particula *non* in secunda propositione non afficit copulam principalem. *Si ais.* Saltem propositiones: *Omne currens movetur; Aliquod currens non movetur*, ex supposito, quod nemo currat, sunt simul falsæ. R. N. Quia ejusmodi propositiones, non affirmant præcisè cursum, sed currentis motum, adeoque faciunt hunc sensum: *Omne currens, si existit, movetur*, quæ propositio vera est etiam nemine currente, cum sit in materia necessaria. *Si reponas:* Saltem hæ propositiones sunt simul falsæ: *Omnis canis*

canis

canis rationalis est animal; Aliquis canis rationalis non est animal. R. N. Has propositiones esse simul falsas: Nam propositio universalis affirmativa habet hunc sensum: *Quando existit canis, existit rationale, & existit animal, & animal est identificatum cani rationali.* Et hæc propositio falsa est, quia unum membrum falsum est, nempe *existere rationale, si existat canis*, quod ad falsificandam propositionem copulativam sufficit. Verum propositio particularis negativa sic exponenda est: *Quando existit canis, vel non existit rationale, vel non existit animal, vel animal non est identificatum cani rationali:* quæ vera est, quia saltem unum membrum verum est, scilicet: *non existere rationale, si existat canis.* Quod sufficit ad veritatem propositionis disjunctivæ. Qui plures contra hanc materiam objectiones desiderat, poterit consulere P. Haunoldum, vel *Quæst. 2. Art. 4. §. 2. Summularum Logicæ* P. Jacobi Dedelley, quæ hodie satis communes sunt, & præcipuam laudem in hac materia merentur. Ante tamen, quàm hanc materiam concludam, duo velim adhuc diligenter observes. *Primum est:* In propositionibus contradictoriis tam *quoad rectum*, quàm *quoad obliquum* attendendum esse, ut sibi debitè repugnent in quantitate. Ex hoc defectu propositiones contradictoriæ non sunt: *Omnis miles in omni legione est strenuus; Aliquis miles in omni legione non est strenuus.* Sed secunda particularis deberet sic poni: *Aliquis miles in aliqua legione non est strenuus.* *Nec dicas:* Ergo nec hæ propositiones erunt contra-

dicto-

dictoriae: *Nullius hominis aliquis canis latrat; Ali-*
cujus hominis aliquis canis latrat. R. N. *illatum.*
 Nam $\tau\theta$ *aliquis canis* in prima propositione verè
 distribuitur, quia ponitur post particulam ne-
 gativam, *nullus*; adeoque, si ex supposito aliquis
 canis latret, particularis erit verà, universalis
 falsa. Patitur tamen hæc observatio rursus ex-
 ceptionem, nimirum in propositionibus, quæ
 per copulam minùs principalem exponuntur;
 in his enim necesse non est, ut signa uni-
 versalia omnia in particularia mutantur, ut pa-
 tet in hac propositione: *Omnis homo, servans*
omnia mandata Dei, salvatur. Cui malè contra-
 diceres sic: *Aliquis homo, servans aliqua manda-*
ta Dei non salvatur; cum ambæ hæc propositio-
 nes veræ esse possint: Sed debes hoc modo
 priori contradicere: *Aliquis homo, servans omnia*
mandata Dei, non salvatur. Cujus ratio est; quia
 in prima propositione ex parte ipsius subjecti
 jam importatur copula licet minùs principalis;
 si igitur locò *servans omnia mandata*, poneretur
servans aliqua mandata, non maneret idem sub-
 jectum, & consequenter nulla foret contradi-
 ctio. *Alterum*, quod observes, est, cuilibet
 propositioni suam assignari posse contradicto-
 riam, vel *de modo emittendi*, vel *de lege.* Ra-
 tio est; quia quidquid de aliquo subjecto affir-
 matur, id ipsum præcisè negari potest de sub-
 jecto eodem: hoc autem perfectè, & maximè
 commodè fiet, si toti propositioni affirmativæ
 particulam *non* neganter sumptam præponas;
 Negativæ verò propositioni eam auferas. Sic

huic propositioni: *Omnis homo est doctus*, optimè contradices dicendo: *Non omnis homo est doctus*: major enim contradictio haberi non potest, quàm si tota affirmatio negetur.

513. Dico 2. Lex I. contrariarum est: *Contrariæ in nulla materia simul veræ esse possunt*. Ratio est; quia aliàs etiam duæ contradictoriæ essent simul veræ, adeoque idem esset, & non esset. Hæc ratio sic declaratur: Ex supposito, quòd hæc propositio: *Omnis homo desiderat felicitatem*, vera sit, etiam vera est hæc: *Petrus desiderat felicitatem*. Et si insuper vera sit hæc negativa: *Nullus homo desiderat felicitatem*; hæc quoque vera erit: *Petrus non desiderat felicitatem*. Si igitur ambæ contrariæ propositiones simul veræ sint; etiam contradictoriæ simul veræ erunt: quales sunt: *Petrus desiderat felicitatem*, *Petrus non desiderat felicitatem*. Lex II. est: *Contrariæ in materia necessaria, & impossibili nec simul veræ, nec simul falsæ esse possunt*. Ratio 1mæ partis ex superiori regula est desumenda. Ratio 2dæ partis est: Quia in materia necessaria prædicatum necessariò convenit subjecto; ergo propositio affirmans hanc convenientiam necessariò vera est; altera verò hanc negans falsa. Si autem propositio in materia impossibili sit, tunc prædicatum subjecto convenire nequit; adeoque negans propositio vera erit, affirmans falsa. Lex III. est. *Utraque contrariarum in materia contingenti falsa esse potest*. Ratio est: Quia, cum ambæ universales sint, una plus negat, quàm requiratur ad falsificandam

alte-

alteram. Adde, quòd prædicatum contingens uni possit convenire, alteri non.

514. *Obj.* Nequeunt ambæ contrariæ esse simul veræ; ergo nec simul falsæ. *R. N. Conf.* *Disparitatem* dedi suprà in rationibus, quas legibus subjunxi. Adde quod plus requiratur ad veritatem, quàm ad falsitatem, cùm bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu. *Si ais:* Hæ sunt propositiones contrariæ, simul veræ: *Omnis hominis alter oculus est dexter; Omnis hominis alter oculus non est dexter;* ergo. *R. N.* has esse contrarias, quia non sunt universales; Universalitas enim *ex recto* subjecti, non autem *ex obliquo* desumitur. *Si reponas.* Saltem hæ propositiones: *Omne animal est rationale; nullum animal est rationale,* sunt contrariæ in materia necessaria, & tamen ambæ sunt falsæ; ergo saltem secunda contrariorum lex non tenet. *R. N. Ant.* Licet enim aliquod animal sit necessariò rationale; id tamen dici non potest de animali genericè sumpto, cui contingens est contrahi ad rationale, vel irrationale.

515. *Dico 3.* Lex I. subcontrariarum est: *Subcontrariæ in nulla materia possunt esse simul falsæ.* *Ratio est;* si subcontrariæ, v. g. hæ: *Aliquis homo est doctus; aliquis homo non est doctus,* essent simul falsæ; ergo earum contradictoriæ: scilicet istæ: *Nullus homo est doctus; Omnis homo est doctus.* *Necessariò* forent simul veræ; sed hoc implicat, quia, ut paulò antè dictum est, contrariæ in nulla materia simul veræ esse

possunt; ergo & implicat subcontrarias esse simul falsas. Lex II. est: *Subcontrariæ in materia necessaria, & impossibili nec simul falsæ, nec simul veræ esse valent.* 1ma pars probatur ex priori ratione. 2da pars ita stabilitur: Si subcontrariæ in assignata materia forent simul veræ; ergo earum contradictoriæ essent simul falsæ; quod falsum esse inde constat, quia subcontrariarum contradictoriæ ad se invicem collatæ sunt propositiones contrariæ, de quibus suprâ probavimus, quòd in materia necessaria & impossibili simul falsæ esse non possint. Lex III. est: *Subcontrariæ in materia contingenti possunt simul esse veræ.* Ratio est; Quia prædicatum contingens respectu subjecti, uni potest convenire, alteri non potest convenire; ut si dicas: *Aliquis homo currit, aliquis homo non currit;* quæ ambæ propositiones verificari possunt per Petrum currentem, & Paulum non currentem.

516. *Obj.* Si subcontrariæ possint esse simul veræ; ergo non erunt oppositæ. *R. D. sequel.* Non erunt oppositæ in quantitate, aut veritate. C. in qualitate. N. *Si reponas:* Subcontrariæ simul veræ non habent idem subjectum; ergo non sunt oppositæ. *R. D. Ant.* Non habent idem subjectum verificationis. C. Repræsentationis, aut suppositionis. N. h. e. Dum dico: *Aliquis homo currit, aliquis homo non currit,* hæ propositiones verificantur quidem per Petrum currentem; & Paulum non currentem; utraque autem propositio supponit disjunctivè pro Petro, vel Paulo, vel alio

alio homine, adeoque habet idem subjectum suppositionis, quæ identitas subjecti ad oppositionem subcontrariarum sufficit. *Si postules:* An propositiones indefinitæ in materia contingente, v. g. *Homo est doctus, homo non est doctus*, sint contradictoriæ, an subcontrariæ? R. Sunt subcontrariæ. Nec obstat Aristoteles, qui *lib. 1. de Interpret. cap. 6.* propositiones ejusmodi dicit contradictorias; nam vocat illas contradictorias, non ideò, quòd sint verè tales, sed quòd appareant contradictoriæ.

517. *Dico 4.* Lex I. subalternarum est: *Subalternata, sive particularis in nulla materia falsa esse potest, si subalternans, vel universalis vera sit.* Ratio est: Quia subalternata in subalternante continetur. Lex II. est: *Si falsa est subalternata, etiam subalternans falsa erit.* Ratio est; Quia aliàs idem v. g. Petrus posset esse doctus, & non esse doctus; ut examinanti patebit. Lex III. est: *Si vera est subalternata, subalternans falsa esse potest in materia contingente; secùs est in materia necessaria.* Ratio 1^{mi} est: Quia prædicatum contingens convenire uni ex inferioribus potest, quin conveniat omnibus. Sic licèt verum sit, aliquem hominem currere, falsum tamen esse potest, omnem hominem currere. Ratio 2^{di} est: Quia id, quod in materia necessaria uni ex inferioribus convenit, convenit necessariò omnibus. Ex his conclude sequentia: 1. *Ex veritate subalternantis sequitur veritas subalternatæ, in quavis materia.* 2. *Ex falsitate subalternatæ sequitur falsitas subalternantis, in quavis materia.*

3. Ex veritate subalternatæ non sequitur veritas subalternantis, in materia contingente. 4. Ex falsitate subalternantis non sequitur falsitas subalternatæ in materia contingente, sequitur autem in materia necessaria. Hæc de oppositis propositionibus simplicibus satis dicta sunt; restat, ut de compositis in compendio agamus.

§. III.

Quænam circa oppositionem compositarum propositionum notanda.

518. Dico 1. Propositioni copulativæ contradicitur per disjunctivam. Sic huic propositioni: *Et Petrus orat, & Paulus orat*; ut contradicas, hanc disjunctivam: *Vel Petrus non orat, vel Paulus non orat*; ponas, necesse est. Ratio est: Quia si priori copulativæ, aliam opponeres copulativam, v. g. hanc: *Nec Petrus orat, nec Paulus orat*; ambæ possent esse falsæ; quandoquidem hæc ultima copulativa negans, plus negaret, quàm ad falsificandam priorem requiratur. Econtrà Propositioni disjunctivæ per copulativam contradicitur. E. g. Huic propositioni disjunctivæ: *Vel Petrus studet, vel Paulus studet*; contradicit hæc copulativa negans: *Nec Petrus studet, nec Paulus studet*. Si enim disjunctivæ opponeres disjunctivam hanc: *Vel Petrus non studet, vel Paulus non studet*; habebis subcontrarias, & consequenter ambæ simul poterunt esse veræ.

519. Dico 2. Propositioni propriè conditionali contradicitur, si præcisè connexio con-

ditio-

ditionis cum conditionato negetur, cujus negatio per $\tau\omicron$ non ideo aptissimè exprimitur. Sit hæc propositio: *Si Petrus audiet concionem, convertetur.* Huic optimè contradices sic: *Si Petrus audiet concionem, non ideo convertetur.* Hujus ratio est; quia in propositionibus conditionalibus hæc connexio principaliter affirmatur, vel negatur; igitur si in unâ propositione hujus connexionis affirmatio ponatur, in altera ejus negatio, dicitur tantùm, quantum præcisè sufficit ad alteram falsificandam. Si verò conditionalis sit disparata, tunc sufficiet ad contradictionem, si una præcisè neget coëxistentiam conditionati positâ conditione; quia hæc in disparatis conditionalibus principaliter significatur. Eodem modo per $\tau\omicron$ non ideo contradicitur propositioni causali. Ubi tamen observandum adhuc venit, quòd Propositio causalis singularis affirmans in materia contingente affirmet existentiam causæ, & causati pro tempore per copulam importato, & insuper connexionem causam inter, & causatum; hinc ejus contradictoria hæc omnia negare debet disjunctivè. v. g. Hæc propositio: *Clavius est excellens Mathematicus, quia diu multùmque in hoc studium incubuit;* habet hunc sensum: *Clavius est excellens Mathematicus, & diu multùmque in hoc studium incubuit, & ideo est excellens Mathematicus, quia diu multùmque in hoc studium incubuit.* Contradictoria huic est hæc: *Clavius non ideo est excellens Mathematicus, quia diu multùmque in hoc studium incubuit;* quæ disjunctivè sic exponi de-

bet: *Clavius vel non est excellens Mathematicus, vel non diu multumque in hoc studium incubuit; vel si est excellens Mathematicus, & diu multumque in hoc studium incubuit, non ideo est, quia incubuit &c.*

520. *Dico 3.* Propositioni modali optime contradicitur, si modus in una propositione affirmatus, de eodem dicto negetur in altera. v. g. huic propositioni: *Petrum currere est necesse.* Contradicit hæc: *Petrum currere non est necesse,* five, quod idem est: *Petrum non currere est possibile.* Ratio est: quia in propositione modalis ad modum, non ad dictum attenditur. Propositioni denique exponibili contradicitur, si in suas exponentes resolvatur, & hæc postmodum juxta regulas & copulativis, & disjunctivis contradicendi, superius assignatas ordinentur. Nam exponibiles quoad signum affirmativæ, copulativis æquivalent; negativæ autem disjunctivis. Ut ea, quæ hæctenus de contradictoriis dicta sunt, facilius memoriæ imprimas, & reliqua, quæ de contrariis, subcontrariis, ac subalternis in quavis materia assignandis dicenda adhuc forent, nullo veluti negotio condiscas, sequentes tabulas oculis tuis subjicio, quas si sæpius inspicias, & juxta ea, quæ de propositionibus, & oppositionibus hucusque diximus, examines, in hac materia cæteroque difficillima progressus facies non pœnitendos, à quibus intricatæ, & longiores regularum viæ Logicos solent deterrere.

ticus,
t; vel
mque
incu-
otimè
neaf-
ra. v.
ecessè;
ecessè,
st pos
nodall
popo-
si in
odum
s con-
entur.
tivaè,
dis-
tradi-
imas,
ariis,
is di-
con-
jicio,
æ de
isque
tero-
iten-
gula-
§. IV.

1582. fol. 158r

POSITIVUM

IV

Quodlibet quod est
in se ipso
et non habet
causam a
aliis
et non est
a aliis

Quodlibet quod est
in se ipso
et non habet
causam a
aliis
et non est
a aliis

Quodlibet quod est
in se ipso
et non habet
causam a
aliis
et non est
a aliis

Quodlibet quod est
in se ipso
et non habet
causam a
aliis
et non est
a aliis

Quodlibet quod est
in se ipso
et non habet
causam a
aliis
et non est
a aliis

[Small rectangular label at the bottom of the page]

TABULA OPPOSITARUM.

ad fol. 488

I. *Singularium.*

Petrus est doctus.

Contrariae.

Petrus non potest esse doctus.

Subalternae.

Contra dictoriae.

Subalternae.

Petrus potest esse doctus.

Subcontrariae.

Petrus non est doctus.

II. *Simplicium cum casu obliquo.*

Omnis Studiosus cujuslibet Scholæ studet.

Nullus Studiosus ullius Scholæ studet.

Aliquis Studiosus alicujus Scholæ studet.

Aliquis Studiosus alicujus Scholæ non studet.

III. *Copulativarum, & Disjunctivarum.*

Et Titus ludit, & Plautus ludit.

Nec Titus ludit, nec Plautus ludit.

Vel Titus ludit, vel Plautus ludit.

Vel Titus non ludit, vel Plautus non ludit.

IV. *Conditionalium.*

Omne animal, si currit, movetur.

Nullum animal, si currit, movetur.

Aliquod animal, si currit, movetur.

Aliquod animal, si currit, non movetur.

V. *Causalium.*

Omnis ignis urit, quia habet calorem.

Nullus ignis urit, quia habet calorem.

Aliquis ignis urit, quia habet calorem.

Aliquis ignis non urit, quia habet calorem.

VI. *Modalium.*

Necesse est, animal currere.

Impossibile est, animal currere.

Possibile est, animal currere.

Possibile est animal non currere.

VII. *Modalium temporaneorum.*

Thales semper studet.

Thales nunquam studet.

Thales aliquando studet.

Thales aliquando non studet.

VIII. *Exponibilium.*

Tantum Petrus ambulat.

Tantum Petrus non ambulat.

Non tantum Petrus non ambulat.

Non tantum Petrus ambulat.

ad fol. 488

malium.

Nullum animal, si
currit, movetur.

Aliquod animal, si
currit, non movetur.

ilium.

Nullus ignis urit, quia
habet calorem.

Aliquis ignis non urit,
quia habet calorem.

alium.

Impossibile est, ani-
mal currere.

Possibile est animal
non currere.

mporanearum.

Thales nunquam
studet.

Thales aliquando
non studet.

nibilium.

Tantum Petrus
non ambulat.

Non tantum Petrus
ambulat.

§. IV.

An Propositionum contradictoriarum de futuro contingente una sit determinatè vera, & altera determinatè falsa?

521. *Nota.* Futurum illud dicitur, quod nunc non est, erit autem postea. Est terminus concretus, qui pro subjecto, vel recto dicit rem, quæ futura est; pro forma autem sive obliquo dicit futuritionem, nempe formalem, quæ est non existentia rei pro nunc, & existentia ejus pro tunc, i. e. pro tempore sequenti. Dixi *Formalem*; nam alia futuritio est causalis, quæ est ipsa causa productura effectum. Ex his advertes, quod futuritio duo dicat tempora, alterum præsens, in quo dicit negationem rei, alterum secuturum, in quo existentiam rei asserit. Observandum prætereà, quod futurum aliud sit *contingens*, quod ita futurum est, ut possit non esse futurum, ut *Pluvia*, vel *serenitas*. Aliud est *necessarium*, quod ita futurum est, ut non possit non esse futurum; sic futurus est *solis ortus*. Aliud est *Absolutum*, quod futurum est independenter ab aliqua conditione, ut *Sol oriturus*. Aliud est *Conditionatum*, quod dependenter ab aliqua conditione fiet, ut *conversio peccatoris, si conditioni devotè interesset*. Aliud est futurum *determinatum*, quod certò, & determinatè fiet, præscindendo, an fiat ex necessitate causæ, an ex libera causæ determinatione. Sic *determinatè futurum est peccatum Anti-Christi, etsi liberè*; quia se liberè determinabit ad peccatum. Denique benè notandum est, necessitatem aliam

esse antecedentem, aliam consequentem. *Antecedens*, sive *absoluta* est, quæ oritur à causa ex natura ad certum effectum determinata; sic ignis applicatus ad paleam, eam necessariò comburit. *Consequens*, sive *conditionata* est, quæ oritur ex hypothesi, vel suppositione liberæ determinationis. Sic Petrus, si se liberè ad peccandum determinaverit, necessariò peccat consequenter; alias peccaret, & non peccaret. His positis, & suppositis status questionis est hic: An ex propositionibus contradictoriis singularibus de futuro contingente (quales sunt v. g. *Petrus peccabit*, *Petrus non peccabit*) una sit hodie determinatè vera, & altera determinatè falsa quoad se, idque præscindendo à decreto Dei? h. e. Etiam si non cogitemus, Deum defacto jam statuisse, peccatum futurum permittere, aut non permittere, modò decretum illud divinum pro tempore per copulam importato concipiatur ponendum.

522. *Dico*. Una talium propositionum est hodie determinate vera, altera falsa, etiam præscindendo à Decreto Dei. Ita Conimbricenses, Suarez Gran. Amicus, & plurimi alii, tum Theologi, tum Philosophi. *Ratio est*: Quia propositionum contradicentium de futuro contingente, una est hodie objecto suo determinatè conformis, & altera determinatè difformis; ergo etiam una est hodie determinatè vera, & altera determinatè falsa; nam determinata conformitas est determinata veritas, & determinata difformitas est determinata falsitas. *Prob.*

Prob. ant. Illa propositio est hodie determinatè conformis objecto, cujus objectum ita existet determinatè, sicut propositio enuntiat; & illa propositio est hodie determinatè falsa; cujus objectum determinatè non existet, ut propositio enuntiat; sed unius propositionis objectum ita existet determinatè, ut ipsa enuntiat, & alterius objectum determinatè non existet, ut altera enuntiat; ergo. *Minor constat exinde;* quia idem objectum nequit simul esse futurum, & non esse futurum; sicut idem nequit simul esse, & non esse; fuisse, & non fuisse. Dixi: *Etiã præsciendo à decreto Dei.* Nam, etsi Petrus v. g. pro tempore futuro reipsa peccaturus sit, dependenter à decreto Dei permissivo, hoc tamen decretum non necessariò intelligitur pro illo tempore, in quo fit, & vera est propositio affirmans, Petrum peccaturum; & sicut propositio de præsentia aut præterito vera aut falsa est, præsciendo à decreto Dei, ita & propositio de futuro. Adde, quod verificativum formale propositionis de futuro non sit *futuritas causalis* objecti, quæ decretum Dei includit; sed *Formalis futuritas*, quæ à Decreto Dei præscindit, & formaliter non est aliud, quàm non existentia rei pro nunc, & existentia rei pro tunc, sive pro tempore futuro, quo haberetur formaliter, licet res pro nunc non existens, existeret postea independenter ab omni decreto Dei.

523. *Obj. 1.* Objectum ejusmodi propositionum non est determinatè futurum, vel non futu-

492 DE CONTRADICT. DE FUTURO CONTING.
futurum ; ergo nec una illarum est determinatè vera , & altera falsa. *Prop. ant.* Objectum est adhuc indifferens ad futurum , vel non futurum ; ergo. *R. D. ult. Ant.* est indifferens pro tempore præfenti , quo profertur propositio , & ante determinationem causæ liberæ. C. Pro tempore futuro , pro quo profertur , & supposita determinatione causæ liberæ. N. Ut propositio sit determinatè vera , sufficit , si objectum sit determinatum pro tempore per copulam importato. *Si ais.* Objectum nondum habet , suū determinativum ; ergo necdum est determinatè futurum. *R. D. ant.* Nondum habet suū determinativum nunc pro nunc. C. nunc pro tunc , sive pro illo tempore , pro quo futurum esse enuntiatur. N. Determinativum duplex est ; aliud dicitur *causale* , & *extrinsecum* ; hoc est decretum Dei , aliæque causæ extrinsecæ. Aliud est *formale* , & *intrinsecum* ; hoc est ipsa sic se habentia rei. Neutrum horum nunc existit , existet autem postea , pro tempore , pro quo objectum futurum enuntiatur. *Si reponas* , Una harum propositionum nunc nequit esse conformis objecto , quia hoc nondum est ; ergo. *R. D. ant.* Nequit nunc esse conformis pro nunc. C. pro tunc. N.

524. *Obj. 2.* Ut paries sit albus , debet hodie dari id , per quod sit albus ; ergo etiam ut propositio sit vera , debet hodie dari id , per quod est vera. *R. 1.* Sequeretur , nec propositionem de præterito hodie esse veram. *R. 2.* *N. Conf. Disp. est :* Quia paries albus est per albedi-

bedinem sibi physicè unitam; ut autem unum
 alteri physicè uniatur, physicè existere debet.
 Econtra actus verus est per conformitatem cum
 objecto existente pro illo tempore, pro quo
 propositio enuntiat; cum igitur enuntiet pro
 futuro, illud pro futuro & non pro præsenti
 existere debet. *Inst. 1.* Quod actu nihil est,
 nequit actu verificare propositionem; sed ob-
 jectum futurum actu nihil est; ergo. *R. 1.* Er-
 go nec datur propositio vera de præterito. *R. 2.*
D. maj. nequit verificare propositionem de præ-
 senti. *C.* De futuro vel præterito, *subd.* quod
 nihil est & physicè, & objectivè. *C.* quod nihil
 est physicè, est tamen aliquid objectivè, &
 in repræsentatione. *N.* *Inst. 2.* Hæc propo-
 sitio: *Petrus cras peccabit*, potest fieri falsa, quia
 Petrus potest non peccare; ergo nequit esse
 determinatè vera. *R. D. ant.* Potest fieri falsa,
 in sensu composito liberæ determinationis Pe-
 tri. *N.* in sensu diviso. *C.* *Inst. 3.* Ergo Petrus
 necessariò peccabit. *R. D. necessitate antecedente*
liberam ejus determinationem. N. necessitate
consequente eam. C. *Inst. 4.* Ex supposito,
 quod hæc propositio: *Petrus peccabit*, jam sit
 determinatè vera; ergo jam ab æterno fuit
 determinatè vera, & Deus ab æterno Petrum
 peccaturum prævidit. *R. C.* Nam supposito,
 quod Petrus crastinâ die peccet, futuritio for-
 malis hujus peccati *logicè, denominativè, & in-*
esse veri jam ab æterno extitit, etsi non *in esse*
rei, & physicè. *Inst. 5.* Prius est Deum prævi-
 dere, quàm Petrum peccare. *R. D.* Prius est
 tem-

tempore, & *duratione*. C. Prius est *logicè*, & *causalitate*. N. Futuratio peccati est *logicè* & *ob-*
jectivè prior præscientiâ Dei; Nam ideò Deus
 præscit peccatum futurum, quia illud in se for-
 maliter futurum est; non verò ideo futurum
 est, quia Deus præscit. *Inst.* 6. Saltem præ-
 scientia Dei infert necessitatem peccati; quia est
 infallibilis, & non potest impediri. R. D. *af-*
fert. infert necessitatem antecedentem. N. Con-
 sequentem. C. Ad *causalem* R. Præscientia Dei
 est quidem infallibilis; propterea tamen non
 infert necessitatem antecedentem, quia suppo-
 nit liberam Petri determinationem ad pecca-
 tum, & quamvis Petrus, si Deus eum pecca-
 turum præviderit, facere non possit, ut non
 videat, potuisset tamen facere, ut non vidif-
 set, si nimirum non liberè se ad peccatum de-
 terminasset. Elegantissimè in hanc rem Vene-
 rabilis Beda *lib. qq. q. 13.* *Quid ergo, inquit,*
coëgit nos Deus, ut mali sibi videremur ab æterno?
absit: Nos coëgimus eum, ut nos malos videret.
 Ex his tamen non sequitur, Præscientiam Dei
 pendere à nobis *dependentiâ causalitatis physicæ*;
 sed pendet tantum à nobis *dependentiâ connexio-*
nis, quæ oritur ex infinita Dei fœcunditate, &
 perfectione, quam nihil futuri latere potest.

525. *Obj.* 3. Quidquid futurum est, per de-
 cretum Dei futurum est, quo decernat vel po-
 nere effectum, vel permittere; ergo præscin-
 dendo à decreto Dei res futura intelligi non po-
 rest. R. D. *ant.* Futurum est per decretum
 Dei vel *præsens*, vel *futurum*. C. necessariò per
 decre-

decretum *præsens*. N. Etiam si hodiè nondum sit, aut nondum concipiatur decretum de permittendo peccato crastino, illud tamen cràs fore supponitur, quod sufficit, ut peccatum futurum dicatur. Poteris etiam sic distinguere; quidquid est futurum, est futurum *causaliter* per decretum Dei C. est futurum *formaliter* per illud. N. *Inst.* 1. Determinatè futurum, est determinatum ad esse futuri, sed ad hoc requiritur decretum *præsens*; ergo. R. D. *Maj.* est determinatum *physicè*, & *in esse rei*. N. est determinatum *objectivè*, & *in esse veri*. C. h. e. Peccatum futurum nondum est *physicè* determinatum, per decretum actu existens, potest tamen nunc intelligi pro suo tempore determinatum esse. *Inst.* 2. & *quæris*: An res, quòd futuræ sint determinatè, hoc habeant à se, vel ab aliqua causa? R. quòd futuræ sint *causaliter*, hoc habent à causa; quòd autem futuræ sint *formaliter*, hoc habent à se ipsis; Nam licet futuritio formalis sit ab alio in genere causæ efficientis, non tamen est ab alio in genere causæ formalis.

526. *Reflexio I.* Futuritio formalis rei *causaliter*, & *efficienter* habetur à decreto Dei, libertate creatâ aliisque concausis præsuppositis; *Formaliter* verò habetur à negatione existentia nunc, & existentia rei postea. II. Agens liberum est quidem indifferens adhuc vel illum effectum; propterea tamen non indiget influxu, vel qualitate prædeterminante *physicâ*, qualem adstruunt Thomistæ; sed quia est agens *indif-*

indifferens *active*, non *passive*, hinc se ipsum determinare potest, & se determinando simul determinat Deum ad præstandum suum concursum, quem Deus utpote causa universalis præstare tenetur, supposito decreto concurrenti cum causis secundis. III. Ut intelligatur, prævisionem divinam circa peccatum futurum non obstare libertati peccantis, concipienda sunt plura instantia rationis. In 1. concipitur libertas Petri v. g. indifferens ad peccandum, vel non peccandum. In 2. est libera determinatio Petri ad peccandum; in hoc signo propositio jam est determinatè vera. In 3. est visio Dei, quâ peccatum hoc videt: Unde colliges, visionem hanc esse solùm speculativam, quia non facit, vel determinat peccatum, sed illud præsupponit.

ARTICULUS IV.

De Conversione, & Equipollentia.

§ 27. **D**ico 1. Comptonus *Disp.* 6. *Sect.* 4. cum communi conversionem sic definit: *Est unius propositionis ad alteram per extremorum transpositionem necessaria consequentia.* Sensum hujus definitionis uberiùs explicatum habes in *Prolegomenis* n. 26. Quotuplex autem sit conversio, & quæ ejus regulæ, dictum est *ibidem* n. 24. & 25. Præter ea autem, quæ locis citatis de conversione dixi, observandum adhuc est I. Quod leges conversionis non in simplicibus solùm propositionibus teneant, sed etiam in compositis, i. e. in *copulativis*, *disjunctivè*